

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Petra Průchy a Mgr. Evy Kyselé v právní věci žalobkyně: **J. P.**, zast. Mgr. Magdou Havlovou, advokátkou, se sídlem Nové Sady 27, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně, ze dne 1. 7. 2004, č. j. 33 Cad 24/2004 – 25,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žádnému z účastníků **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Zástupkyni stěžovatele, Mgr. Magdě Havlové, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 650 Kč, která jí bude vyplacena Nejvyšším správním soudem do 30-ti dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včas podanou kasační stížností brojí proti rozsudku Krajského soudu v Brně, kterým byla zamítnuta žaloba, jíž se domáhala zrušení rozhodnutí žalované ze dne 16. 8. 2002, č. j. X. Tímto rozhodnutím byl podle § 56 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 155/1995 Sb.“) stěžovatelce s účinností od 22. 8. 2002 odňat sirotčí důchod pro dceru stěžovatelky, nezl. V. S., přičemž byl současně stěžovatelce podle § 118a zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení předepsán k úhradě Kč za dobu od 1. 7. 2002 do 21. 8. 2002 vzniklý přeplatek ve výši 5333 Kč. Důvodem odejmutí důchodu bylo umístění dcery stěžovatelky ode dne 18. 6. 2002 do výchovného ústavu pro

mládež, a to na základě usnesení Okresního soudu v Jihlavě ze dne 5. 5. 2002, č. j. 6 Nc 221/2002 - 6.

Proti označenému rozhodnutí žalované podala stěžovatelka včasné odvolání (žalobu), ve které přitom zejména namítala, že v uvedenou dobu (myšleno dobu, za kterou byl vyměřen přeplatek, tj. dobu od 1. 7. 2002 do 21. 8. 2002 – pozn. Nejvyššího správního soudu) bojovala o to, aby se její dcera vrátila domů, což ji stálo vedle mnoha jiného i spoustu úsilí a financí. Stejně tak uvedla, že v uvedenou dobu dcera pobývala v místě svého trvalého pobytu, a bylo třeba ji živit a zajišťovat i její jiné osobní potřeby. V doplnění žaloby pak zejména uvedla, že dokud nebyl ustanoven nový příjemce důchodu, náleží důchod matce nezletilé.

Krajský soud v Brně následně žalobu zamítl. V odůvodnění ve vztahu k souzené věci zejména uvedl, že ze spisu jednoznačně vyplynulo, že stěžovatelka v období od 1. 7. 2002 do 21. 8. 2002 o nezletilou dceru, V. S., nepečovala, tato se ve společné domácnosti ani nevyskytovala, přičemž stěžovatelka neoprávněně přijala sirotčí důchod ve výši 5353 Kč. Stěžovatelce byly současně známy všechny okolnosti předání nezletilé dcery do péče výchovného zařízení a musela proto předpokládat, že sirotčí důchod pobírá za uvedené období neoprávněně. Krajský soud v Brně proto dovedl, že stěžovatelka je povinna neoprávněně vyplacený sirotčí důchod v částce 5353 Kč žalované vrátit. Krajský soud tak přisvědčil žalované a žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Proti tomuto rozsudku podala stěžovatelka včasnou kasační stížnost. V označené kasační stížnosti stěžovatelka přitom toliko obecně vyjádřila nesouhlas s odejmutím dítěte a dovozovala, že výchovné zařízení zneužívá své postavení. Doplnila, že o dceru pečovat chtěla a peníze použila ve prospěch dcery; vrácení peněz je proto podle ní neoprávněné. Stejně tak doplnila, že stávající rodina stěžovatelky žije pod životním minimem a vrácení částky by ohrozilo její existenci.

V kasační stížnosti požádala i o ustanovení právního zástupce. Usnesením Krajského soudu v Brně č. j. 33 Cad 24/2004 – 36 ze dne 25. 8. 2004 byla stěžovatelce ustanovena zástupkyně - JUDr. Magda Javorčková, advokátka, která však následně ze zdravotních důvodů požádala o zproštění zastupování.

Usnesením Krajského soudu v Brně č. j. 33 Cad 24/2004 – 38 ze dne 7. 9. 2004 byla označená zástupkyně zproštěna zastupování stěžovatelky a stěžovatelce byla ustanovena advokátka Mgr. Magda Havlová, se sídlem Nové sady 27, Brno.

Prostřednictvím uvedené zástupkyně byla podaná kasační stížnost doplněna. V doplnění stěžovatelka zejména uvedla, že rozsudek Krajského soudu v Brně napadá z důvodů vymezených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „s. ř. s.“) a dodala, že rozhodnutí správního orgánu, jakož i soudu jsou nezákonná. K tomuto doplnila, že došlo k porušení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1, § 34, § 46 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád) a v důsledku toho i nesprávnému odnětí a předepsání přeplatku. Stejně tak doplnila, že správní orgán, jakož i soud, nepřihlédly k tvrzení stěžovatelky o tom, že dcera stěžovatelky pobývala v uvedenou dobu (dobu letních prázdnin) doma, resp. že nepřihlédly k tomu, že rozhodnutí Okresního soudu v Jihlavě č. j. Nc 221/2002 - 6 bylo zrušeno rozhodnutím Krajského soudu v Brně č. j. 54 Co 39/2002 a další rozhodnutí Okresního soudu v Jihlavě, kterým byla dcera stěžovatelky svěřena do péče výchovného ústavu, bylo vydáno až 10. 12. 2003 a nezletilá tak byla de iure v péči stěžovatelky až do 10. 12. 2003. Stejně

tak nebylo přihlédnuto ani k tvrzení stěžovatelky o tom, že peníze stěžovatelka použila na získání dcery zpět do rodiny.

S ohledem na uvedené stěžovatelka navrhovala, aby napadané rozhodnutí bylo zrušeno a věc byla vrácena k dalšímu řízení. Stejně tak požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaná podala ke kasační stížnosti na výzvu soudu toliko stručné vyjádření, ve kterém uvedla, že souhlasí s rozsudkem Krajského soudu v Brně a nepodává vyjádření ke kasační stížnosti.

Z obsahu příslušného správního, resp. soudního spisu Nejvyšší správní soud především zjistil následující skutečnosti:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 16. 8. 2002, č. j. 596 028 1074 bylo vysloveno, že s účinností od 1. 7. 2002 se podle § 56 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. odnímá stěžovatelce sirotčí důchod pro dceru stěžovatelky, V. S., a vzniklý přeplatek ve výši 5333 Kč se podle § 118a zákona č. 582/1991 Sb. stěžovatelce předepíše k úhradě. Důvodem takového rozhodnutí bylo umístění dcery stěžovatelky ode dne 18. 6. 2002 do Výchovného ústavu pro mládež ve V. M. na základě rozhodnutí Okresního soudu v Jihlavě ze dne 5. 5. 2002, č. j. 6 Nc 221/2002 - 6.

Ze spisu, konkrétně z vyjádření Diagnostického ústavu pro mládež Brno a Výchovného ústavu pro mládež ve V. M., které si vyžádal Krajský soud v Brně pro posouzení věci, přitom vyplynulo, že dcera stěžovatelky, nezl. V. S., byla svěřenkou Diagnostického ústavu pro mládež Brno od 7. 5. 2002 (kdy byla V. S. předána vymáhacím úředníkem, na základě rozhodnutí Okresního soudu v Jihlavě ze dne 5. 5. 2002, č. j. 6 Nc 221/2002 - 6, vydaného v návaznosti na podnět samotné nezletilé, do péče tohoto zařízení) a pobývala v něm do 18. 6. 2002. Ode dne od 18. 6. 2002 až do 14. 5. 2004 potom byla nezl. V. S. svěřena na základě téhož rozhodnutí Okresního soudu v Jihlavě do péče Výchovného ústavu pro mládež ve V. M. Z tohoto ústavu byla propuštěna dne 14. 5. 2004 z důvodu nabytí zletilosti; v den odchodu z ústavu obdržela i vkladní knížku s částkou 45.108,80 Kč, na kterou jí byl ukládán její sirotčí důchod. Z vyjádření Výchovného ústavu pro mládež ve V. M. přitom současně vyplynulo, že během celé doby pobytu v ústavu o nezl. V. S. rodiče vůbec neprojevíli zájem, nemohla k nim jezdit ani na dovolenky; zpočátku jezdila k dědovi a po jeho smrti ke strýci.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Brně v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných stížnostních důvodů (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná a stěžovatelka je zastoupena advokátkou.

Nejvyšší správní soud dále konstatuje, že stěžovatelka namítá důvody kasační stížnosti obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Nejprve je třeba se vyjádřit k významu označených důvodů.

Význam označeného písm. a) cit. zákonného ustanovení, tedy nesprávného posouzení právní otázky soudem, spočívá podle Nejvyššího správního soudu buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní závěr, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen. Takováto pochybení v rozhodnutí Krajského soudu v Brně však Nejvyšší správní soud neshledal.

Dále je třeba se vyjádřit k významu dalšího písm. cit. zákonného ustanovení, tedy písm. b), počítajícího s tím, že došlo k vadě řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost. K významu první části (došlo k vadě řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu) je třeba podle Nejvyššího správního soudu uvést, že skutková podstata je se spisy v rozporu, pokud skutkový materiál, jinak dostačující k učinění správného skutkového závěru, vedl k jiným skutkovým závěrům, než jaký učinil rozhodující orgán. Skutková podstata dále nemá oporu ve spisech, chybí-li ve spisech skutkový materiál pro skutkový závěr učiněný rozhodujícím orgánem, přičemž tento materiál je nedostačující k učinění správného skutkového závěru. Význam další části označeného písm. b) citovaného zákonného ustanovení („při zjišťování skutkové podstaty byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost a pro tuto vytýkanou vadu měl soud napadené rozhodnutí zrušit“) se zakládá na faktu, že intenzita porušení řízení před správním orgánem byla v přímé souvislosti s následnou nezákonností tohoto rozhodnutí. K poslednímu možnému porušení („rozhodnutí správního orgánu je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost“) Nejvyšší správní soud uvádí, že jeho možný dopad je třeba posuzovat vždy ve spojení se zněním konkrétního rozhodnutí. Ani jeden z důvodů vymezených v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. však Nejvyšší správní soud v souzené věci taktéž neshledal.

Priznaný sirotčí důchod nezl. V. S. byl v době, kdy tuto měla v péči stěžovatelka - matka nezletilé, vyplácen stěžovatelce. Ustanovení § 56 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. stanoví, že: *Zjistí-li se, že a) **nárok na důchod nebo na jeho výplatu zanikl, důchod se odejme nebo jeho výplata se zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplácen,** b) důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, nejvýše však tři roky nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení, c) důchod byl přiznán nebo je vyplácen ve vyšší částce, než v jaké náleží, nebo byl přiznán nebo se vyplácí neprávem, důchod se sníží nebo odejme nebo jeho výplata se zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplácen, d) se změnily skutečnosti rozhodné pro výši důchodu nebo pro nárok na jeho výplatu, postupuje se obdobně podle ustanovení písmene b) nebo c).* Ustanovení § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. potom stanoví: *Jestliže důchod byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátce důchodu vůči příjemci důchodu **nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky.***

Po umístění nezletilé dcery stěžovatelky do Výchovného ústavu pro mládež ve V. M. ode dne 18. 6. 2002 bylo rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 16. 8. 2002, č. j. X vysloveno, že s účinností od 22. 8. 2002 se stěžovatelce dle ustanovení § 56 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. odnímá sirotčí důchod pro nezl. V. S. a vzniklý přeplatek, za období od 1. 7. 2002 do 21. 8. 2002, ve výši 5333 Kč, na výplatách k rukám stěžovatelky se stěžovatelce podle ustanovení § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. předepisuje k úhradě.

Krajský soud v Brně rozhodnutí žalované řádně přezkoumal a neshledal žádných pochybení. Se závěry žalované, a stejně tak Krajského soudu v Brně, se ztotožňuje i Nejvyšší správní soud a odkazuje na ně.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že v odůvodnění rozhodnutí žalovaného správního orgánu jsou správně posouzeny rozhodující právní i faktické skutečnosti, z nichž žalovaná vycházela, skutková zjištění jsou zde přehledně a srozumitelně uvedena a vyplývají z provedených důkazů, přičemž krajský soud správně posoudil, že skutkový stav byl žalovaným správním orgánem zjištěn přesně, důkazy, které si správní orgán opatřil byly úplné a tyto vyhodnotil v kontextu platné právní úpravy. K nesprávnému posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, resp. k označeným vadám řízení, tak podle Nejvyššího správního soudu nedošlo. Z těchto důvodů proto nemohl přisvědčit ani konkrétním námitkám stěžovatelky.

Ve vztahu ke konkrétním tvrzením stěžovatelky to znamená, že nedošlo k porušení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1, § 34, § 46 správního řádu a v důsledku toho i nesprávnému odnětí a předepsání navrácení sirotčího důchodu. Napadené rozhodnutí žalované bylo vydáno v souladu se zákonem, přičemž stěžovatelka byla povinna vrátit zjištěný přeplatek. Tvrzením stěžovatelky o porušení správního řádu nemohl Nejvyšší správní soud přisvědčit. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani to, že rozhodnutí Okresního soudu v Jihlavě ze dne 5. 5. 2002, č. j. Nc 221/2002 - 6 bylo k podnětu stěžovatelky zrušeno rozhodnutím Krajského soudu v Brně ze dne 15. 8. 2002, sp. zn. 54 Co 39/2002, a další rozhodnutí Okresního soudu v Jihlavě, kterým byla dcera stěžovatelky svěřena do péče výchovného ústavu, bylo vydáno až 10. 12. 2003. Dcera stěžovatelky totiž i přes to, jak vyplynulo z obsahu spisu, po rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 15. 8. 2002, sp. zn. 54 Co 39/2002, nadále setrvala ve Výchovném ústavu pro mládež ve V. M., ve kterém pobývala od 18. 6. 2002 až do 14. 5. 2004, kdy byla v důsledku nabytí zletilosti z ústavu propuštěna. V předmětné době, za kterou je po stěžovatelce vyžadováno vrácení přeplatku na sirotčím důchodu, tak dcera stěžovatelky ve stěžovatelčině péči býti nemohla, resp. nebyla, neb jak bylo obsahem spisu doloženo, tato byla v dané době v péči Výchovného ústavu pro mládež ve V. M., a stěžovatelka tak pobírala sirotčí důchod neoprávněně. Proto Nejvyšší správní soud stěžovatelce v jejich námitkách přisvědčit nemohl.

Stejně tak nemohl Nejvyšší správní soud stěžovatelce přisvědčit ani v tvrzení o tom, že peníze stěžovatelka použila na získání dcery zpět do rodiny a neměla by je vracet žalované. Nejvyšší správní soud doplňuje, že ze spisu se podává, že matka o svou dceru po celou dobu neprojevila vážný zájem. Stejně tak nelze odhlédnout ani od důvodů, pro které byla dcera stěžovatelky do výchovného zařízení umístěna z vlastního podnětu. V neposlední řadě třeba zdůraznit i smysl a účel dávky sirotčího důchodu, jímž je saturování výživy a ostatních potřeb osiřelého dítěte.

Obecnými tvrzeními stěžovatelky uvedenými v kasační stížnosti - stěžovatelka vyjadřovala nesouhlas s odejmutím dítěte, dovozovala, že výchovné zařízení zneužilo

své postavení, uváděla, že o dceru pečovat chtěla a peníze použila ve prospěch dcery; stejně tak doplnila, že stávající rodina stěžovatelky žije pod životním minimem a vrácení částky by ohrozilo její existenci – se Nejvyšší správní soud pro jejich nedostatečnou relevanci k souzené věci nezabýval a odkazuje na výše uvedené závěry.

Nejvyšší správní soud poté co žádnou z uváděných stížnostních námitek neshledal jako opodstatněnou, dospěl k závěru, že v posuzované věci nebyl naplněn žádný z důvodů vymezených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s.. Proto Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 s. ř. s. kasační stížnost zamítl.

O nákladech řízení rozhodl tak, že žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť stěžovatelka nebyla v řízení úspěšná a správnímu orgánu právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona nenáleží (§ 60 odst. 1, 2 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s.).

S ohledem na to, že zástupkyně stěžovatelky, Mgr. Magda Havlová, byla ustanovena soudem, přiznal Nejvyšší správní soud podle § 35 odst. 7 a v návaznosti na § 120 s. ř. s. označené zástupkyni za zastupování v řízení o kasační stížnosti odměnu, a to v celkové výši 650 Kč, sestávající se z odměny dle vyhlášky č. 177/1996 Sb. za dva úkony právní služby [á 250 Kč - § 11 odst. 1 písm. b), d) ve spojení s § 9 odst. 2 cit. vyhlášky] a dvou režijních paušálů (á 75 Kč - § 13 odst. 3 téže vyhlášky).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. listopadu 2005

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu